

УДК 37.014.54

Хамініч Світлана Юріївна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

Khaminich Svitlana

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Analytical Economics and Management
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*

ORCID: 0000-0002-2221-5550

ОСНОВНІ ТРЕНДИ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ THE MAIN TRENDS OF EDUCATION IN THE SYSTEM OF KNOWLEDGE ECONOMY

***Анотація.** Дана наукова стаття є аналізом основних трендів розвитку сучасної освіти у взаємозв'язку з економікою знань. Автор в дослідженні проаналізував сучасні підходи до освіти та виділив ключові напрями розвитку освіти, такі як: персоналізація освіти, використання інноваційних технологій в освітньому процесі, впровадження нових форматів навчання та розвиток соціальної відповідальності в освіті, підвищення ролі інтерактивних методів та сучасних технологій в науці, розвиток онлайн-освіти та дистанційного навчання, перехід до компетентнісного підходу, міждисциплінарного навчання, доступності освіти, збільшення акценту на практичні навички, міжнародний характер освіти. Розглянуто систему економіки знань. Автор статті обґрунтовує важливість сучасних технологій в освіті: онлайн-навчання, використання мобільних пристроїв та інтерактивних освітніх платформ. Ці технології*

дозволяють значно підвищити доступність і якість освіти, забезпечити більш широке охоплення учнів і створити нові можливості для навчання. У статті наголошено на важливість індивідуального підходу до навчання та персоналізації навчального процесу, що дозволяє врахувати потреби кожного здобувача освіти та забезпечити максимальну ефективність навчання. Звертається увага на необхідність розвитку соціальної відповідальності в освіті, що означає участь навчальних закладів у соціальних проєктах та впровадження освітніх програм, які допомагають вирішувати соціальні проблеми. Доведено, що основні тенденції сучасної освіти в системі економіки знань відображають мінливий характер навчання і зростаючі потреби здобувачів освіти.

Заключні висновки статті дозволяють зрозуміти, що сучасна освіта знаходиться в постійному розвитку і вимагає постійного оновлення та адаптації до мінливих потреб і викликів сучасного світу. Загалом дана наукова стаття є важливим внеском у сферу досліджень сучасної освіти і може бути корисною як для науковців і практиків у сфері освіти, так і для широкої громадськості, яка зацікавлена у розвитку цієї важливої сфери.

Ключові слова: освіта, економіка знань, інноваційні технології, інтерактивні методи навчання, суспільство.

Summary. *This scientific article represents an analysis of the main trends in the development of modern education in relation to the knowledge economy. The author of the research analyzed contemporary approaches to education and identified several key directions for the development of education, such as: personalization of education, the use of innovative technologies in the educational process, the implementation of new formats of learning and the development of social responsibility in education, the increased role of interactive methods and modern technologies in science, the development of online education and distance learning, the transition to a competence-based approach, interdisciplinary*

learning, the accessibility of education, an increased emphasis on practical skills, and an international character of education. The system of knowledge economy is considered. The author of the article argues for the importance of modern technologies in education, such as online learning, the use of mobile devices, and interactive educational platforms. These technologies can significantly improve the accessibility and quality of education, provide a wider reach of learners, and create new opportunities for learning. The article emphasizes the importance of an individualized approach to education and the personalization of the learning process, which allows for the consideration of each student's needs and ensures maximum effectiveness of learning. Attention is also given to the necessity of developing social responsibility in education, which means the involvement of educational institutions in social projects and the implementation of educational programs that help to address social problems. It is proven that the main trends in modern education reflect the changing nature of education and the growing needs of applicants for education.

The final conclusions of the article allow us to understand that modern education is constantly evolving and requires constant updating and adaptation to changing needs and challenges of the modern world. Overall, this scientific article is an important contribution to the field of research in modern education and can be useful both to scholars and practitioners in the field of education, as well as to the wider community interested in the development of this important area.

Key words: *education, knowledge economy innovative technologies, interactive teaching methods, society.*

Постановка проблеми. У сучасному вимірі освіта є однією з ключових складових розвитку суспільства і економіки. Швидке економічне та соціальне середовище вимагає від системи освіти постійного розвитку та адаптації до нових викликів суспільства. Саме економіка знань відіграє

важливу роль у сучасному світі. Зростання інформаційних технологій і світової економіки збільшує залежність від знань і створює необхідність їх ефективного використання. У зв'язку з цим економіка знань стає ключовим фактором розвитку і процвітання сучасних суспільств.

Сучасні технології та інновації, глобалізація та наявні вимоги до професійних навичок і компетенцій ставлять перед навчальними закладами нові завдання та плани. У зв'язку з цим в даний час спостерігається ряд тенденцій, які мають значний вплив на освітні системи в усьому світі. Аналіз основних трендів освіти в системі економіки знань та розгляд проблем і перспектив розвитку освіти є важливими завданнями, які стоять перед державою, економікою та сучасною наукою. Визначення та аналіз основних тенденцій сучасної освіти у взаємозв'язку з економікою знань має велике значення в наш час, коли освіта є ключовим елементом формування конкурентоспроможної національної економіки та успішної інтеграції у світове співтовариство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку освіти та економіки знань проводилися багатьма науковцями. Серед авторів можна виділити фахівців і дослідників в цих галузях, а саме: Геєць В.М., Гришко Н.Є., Данилко В.К., Згуровський М. З., Клейтон Крістенсен (Clayton Christensen), Мельник Л.Ю., Маслак О.І., Скрипнюк К.О., Спірін О., Пилипенко В. В., Пінчук О., Клаус Шваб (Klaus Schwab), Ярошенко Т.О. та інших [1-11]. Незважаючи на значну кількість та різноплановість проведених останнім часом досліджень проблематики освіти та економіки знань, недостатньо вирішеними залишаються питання системного підходу щодо розуміння основних тенденцій сучасної освіти в системі економіки знань під впливом глобалізаційних процесів у світі. У статті використані результати досліджень, проведених у різних країнах світу, а також дані з відкритих джерел з метою представлення максимально об'єктивної картини тенденцій і проблем в освіті та економіки знань.

Формулювання цілей статті. Метою статті – є аналіз основних трендів сучасної освіти в системі економіки знань та їх вплив на розвиток країни і суспільства .

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі, де інформаційні технології проникають у всі сфери життя, освіта відіграє ключову роль у формуванні та розвитку економіки знань. Економіка знань ґрунтується на ідеї, що знання та інновації є основними джерелами економічного зростання та процвітання.

Основні тренди сучасної освіти відображають необхідність адаптації освітнього середовища до сучасних викликів і потреб у системі економіки знань. Економіка знань є рушійною силою прогресу, оскільки знання та інформація є ключовими факторами виробництва та створення багатства в сучасному світі. Економіка знань сприяє інноваціям, продуктивності та якості життя, але також представляє ряд проблем, які необхідно вирішити для забезпечення більш рівномірного розподілу багатства і можливостей у суспільстві. Взаємозв'язок та взаємозалежність освіти та економіки знань – є тим конгломератом, який розбудовує сучасне демократичне суспільство і сприяє підвищенню конкурентоспроможності національного господарства. . Освіта спрямована на забезпечення якісної підготовки випускників до реальних професійних викликів та відповідності вимогам ринку праці. Однак їх успішна реалізація потребує значних зусиль та уваги з боку навчальних закладів, держави та інших зацікавлених сторін.

Академік Геєць В.М. підкреслює, що економіка знань - це економіка, в якій головним фактором є процеси накопичення та використання знань; спеціалізовані (наукові) знання, як і повсякденні, стають важливим ресурсом, який поряд із працею, капіталом і природними ресурсами забезпечує зростання і конкурентоспроможність економічної системи [1].

За визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) економіка знань – це економіка, яка безпосередньо заснована на

створенні, дистрибуції та використанні знань та інформації.

О. Дяків, Д. Шушпанов, В. Пошелюжний підкреслюють, що економіка знань – це новітню модель розвитку економічної системи, і більшу частину валового внутрішнього продукту забезпечує виробництво, а також опрацювання, зберігання, поширення і використання знань, інформації та новітніх технологій [2].

М. Згуровський акцентує, що економіка знань – це нові знання, які генеруються наукою, підготовка високоякісного людського капіталу на базі якісної освіти, створення додаткових багатств виробничим сектором і бізнесом, невід’ємні компоненти сучасного суспільства, побудованого на знаннях [3].

Л. Мельник визначає економіку знань як постіндустріальну економіка в якій рушійною силою подальшого розвитку є нагромадження, використання інформації та знань, що зосереджені в людському капіталі [4].

Ряд учених проаналізували ефективність використання інтелектуального капіталу України як чинника трансформації національної економіки в економіку знань та обґрунтували необхідність управління знаннями як особливо цінним активами, одним з ключових чинників економічного розвитку [5].

Деякі автори підкреслюють, що освіта – є одним із показників якості життя, з чим і погоджується автор [6;7].

Прийняття грамотних управлінських рішень базується на освітньому потенціалі робітників компанії та впровадженні системи економіки знань в фінансово – економічну діяльність суб’єкта господарювання. Саме освіта є тим чинником, що сприяє ефективному управлінні в компанії. Основні тренди сучасної освіти характеризують та впливають як на діяльність компанії у сучасному бізнес-середовищі, так і на національну економіку в цілому.

Класифікація основних трендів в системі економіки знань

представлена на рис. 1.

Рис. 1. Основні тренди в системі економіки знань

Джерело: узагальнено автором на основі [7-11]

Першим і найбільш значущим трендом сучасної освіти є перехід до онлайн-освіти та дистанційного навчання. З розвитком технологій і доступністю інтернету стало можливим вчитися і отримувати якісну освіту в будь-якій точці світу. Онлайн-навчання дозволяє студентам вибрати зручний для них графік навчання, а також отримати доступ до курсів і програм, недоступних для географічної відстані. Сьогодні основні тренди освіти та розвиток економіки знань пов'язані зі зміною форматів навчання та використанням нових технологій в освітньому процесі[8]. Сучасні технології, такі як віртуальна реальність і штучний інтелект, дозволяють створювати нові форми навчання, які є більш інтерактивні і зручні для студентів. Це дозволяє навчальним закладам краще адаптуватися до потреб здобувачів освіти та підвищити якість навчання.

Економіка знань сприяє інноваціям, які є ключовим фактором економічного зростання. У сучасному вимірі інновації дозволяють суб'єктам господарювання виробляти більш ефективні продукти і послуги, що призводить до підвищення продуктивності і зростання економіки в цілому. Інновації дозволяють створювати нові ринки і розширювати існуючі, що призводить до нових можливостей для зростання і розвитку.

Наступний напрямок сучасної освіти - перехід на компетентнісний підхід. Компетенції – це навички, знання та вміння, необхідні для успішної професійної діяльності. Компетентнісний підхід передбачає перехід від традиційного академічного плану до розвитку компетенцій, які повинні розвиватися учнями. Це дає можливість більш ефективно готувати випускників до реальних професійних завдань та вимог ринку праці, підвищеної уваги до соціальної та економічної відповідальності [7]. Сучасні навчальні заклади все більше орієнтуються на виховання своїх учнів бути активними членами суспільства зі стійкою громадянською позицією, економічною свідомістю та глобальною відповідальністю перед державою.

Акцент на практичну підготовку та роботу в професійному середовищі – одна з головних тенденцій в освіті. Сучасна освіта все більше орієнтується на прагматичне застосування отриманих знань і навичок в реальних ситуаціях. Навчальні заклади пропонують студентам можливість проходити стажування в професійному середовищі, що допомагає їм отримати необхідний досвід і розвинути свої практичні навички. Одним з ключових напрямків сучасної освіти є персоналізація навчання. Кожен студент має свої індивідуальні потреби та здібності, і навчальні заклади повинні навчитися усвідомлювати ці фактори при розробці програми навчання. Це означає, що методи та матеріали навчання повинні бути адаптовані до потреб кожного учня, щоб якомога ефективніше розвивати свої навички.

Також важливим напрямком сучасної освіти є акцент на розвиток

навичок цифрової грамотності. У світі, де технології відіграють все більшу роль, цифрова грамотність стає необхідною навичкою для людей різного віку та походження. Навчальні заклади повинні враховувати тенденцію до використання сучасних технологій та інструментів [9].

Важливою тенденцією сучасної освіти в системі економіки знань є переорієнтація у бік міждисциплінарного навчання. У швидко мінливому світі, де проблеми стають все більш складними і взаємопов'язаними, необхідно розвивати здатність мислення, яка об'єднує різні дисципліни і області знань. Навчальні заклади повинні враховувати цю тенденцію, щоб здобувачі освіти могли отримати більш широкий спектр знань і розвинути навички, необхідні для вирішення складних завдань. Крім того при активному навчанні замість традиційної пасивної лекційної форми надання матеріалу, сучасні інтерактивні методи навчання сприяють більшій увазі взаємодії студентів і викладачів, використанню практичних методів навчання – проектні завдання, бізнес-кейси, робота в групах. Це дозволяє здобувачам освіти активно брати участь у навчанні, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Ще одна важлива тенденція – надання більшій увазі розвитку соціальних і емоційних навичок, критичного мислення та креативності [10]. Необхідно пам'ятати, що навчання не обмежується тільки отриманням нових знань і навичок, а також має включати в себе розвиток особистості учня. Викладачі повинні навчати студентів, як ефективно керувати своїми емоціями, а також допомагати їм розвивати соціальні навички, такі як спілкування, співпраця та лідерство. Студенти повинні вміти працювати в команді, ефективно спілкуватися, аналізувати інформацію, розвивати власні думки та пропонувати нові рішення складних проблем. Ці навички є ключем до успішної кар'єри та задоволеного життя. Навчальні заклади повинні враховувати цю тенденцію і використовувати інноваційні методи навчання, розробляти програми навчання, які допомагають розвивати ці навички.

Сучасні тенденції в освіті ставлять перед навчальними закладами завдання підвищити доступність освіти. Нові технології дозволяють скоротити дистанцію між студентами та університетами, що робить освіту доступною для широкої аудиторії. Багато навчальних закладів працюють над підвищенням доступності освіти для людей з різних соціальних груп і культур [11]. Крім того, зростає тенденція до розробки та надання відкритих онлайн-курсів, які доступні безкоштовно всім бажаючим. Вони розробляють спеціальні програми, які враховують різний рівень знань і різні потреби учнів. Сучасна освіта стає більш гнучкою і технологічною, навчальні заклади стають все більш глобальними і міжнародними. Студенти тепер мають можливість навчатися за кордоном або навчатися в міжнародних групах, що розширює їх кругозір і готує їх до роботи в міжнародному середовищі.

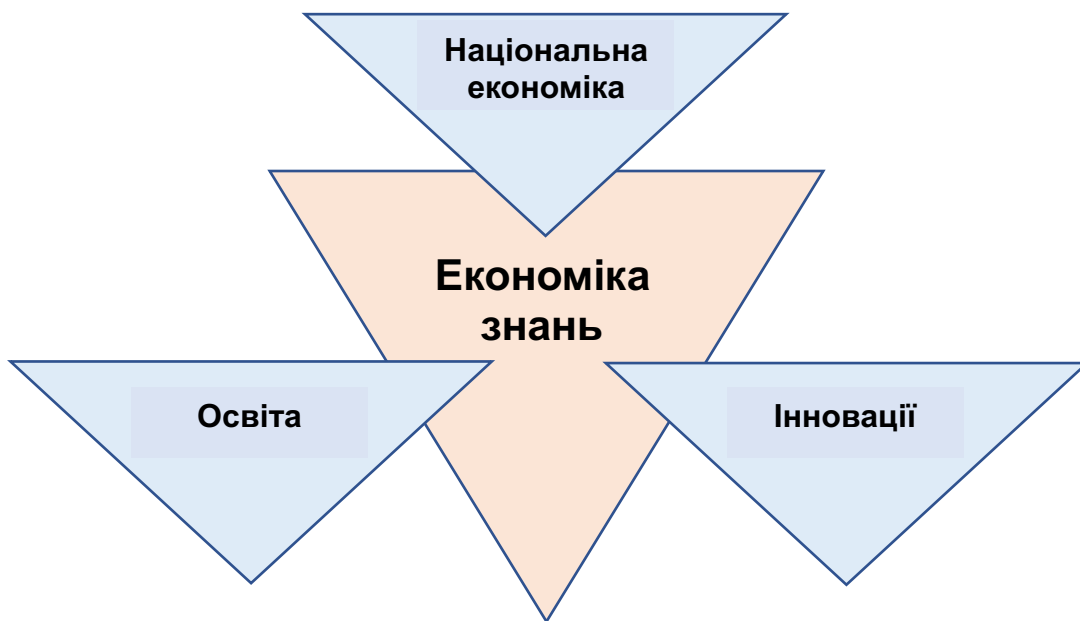
Ще один важливий напрямок в сучасній освіті – навчання протягом життя. У світі, що швидко змінюється, люди повинні постійно розвиватися і вчитися новому, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці. Навчальні заклади повинні пропонувати можливості для постійного навчання та перепідготовки, щоб студенти могли підтримувати свої професійні навички в реальних умовах.

Одним з головних закликів до сучасної освіти в системі економіки знань є підготовка здобувачів до швидких змін у світі та економіці, де потрібні гнучкість та адаптивність. Це означає, що навчальні заклади повинні забезпечувати не тільки традиційне навчання, а й розвиток таких навичок, як спілкування, креативність, вирішення проблем і критичне мислення .

В цілому основні тенденції сучасної освіти відображають характер навчання і зростаючі потреби здобувачів освіти. За допомогою сучасних технологій, інтерактивних методів навчання, поліпшеного доступу до освіти, глобалізації та соціально-емоційного розвитку навчальні заклади

можуть підготувати їх до роботи в швидко мінливому світі, конкурентному бізнес - середовищі та допомогти їм досягти поставлених цілей у житті.

У системі економіки знань, заснованої на поширенні та колекції знань, особливу роль відіграє інновація. Інноваційна складова відіграє вирішальну роль в управлінні. Вони є наслідком підвищення продуктивності та підвищення якості життя, дозволяють виробляти та впроваджувати нові технології, методи виробництва та моделі бізнесу, що призводить до різкого збільшення продуктивності та стійкості економіки.

Рис. 2 Взаємодія компонентів в системі економіки знань

Джерело: власна розробка автора

Інновації також стимулюють інвестиції у науково-дослідну діяльність та розвиток освіти. Вони формують довкілля у розвиток інтелектуального розвитку та поліпшують якість робочої сили.

З метою розвитку сфери науки та інновацій, інтеграції до Європейського дослідницького простору МОН визначено індикатори, які необхідно досягнути до 2032 року:

- збільшити кількість дослідників (з 51 тис. до 56 тис. осіб) та збільшити частку дослідників віком до 40 років з 30,7% до 34%;

- наукова та науково-технічна діяльність повинна відповідати сучасним світовим тенденціям;
- збільшити частку інноваційно активних підприємств з 16,8% до 34,7 %;
- створити нові можливості для фінансування досліджень;
- розширити можливості для роботи науковців та інноваторів;
- збільшити залученість бізнесу до науки та інновацій;
- активізувати міжнародну науково-технічну співпрацю [12].

Отже, інновації дозволяють перетворювати та комерціалізувати знання, суттєво впливати на економічне зростання, ефективність та соціальний розвиток й стимулювати економічну активність. Інноваційні зміни змінюють галузь і створюють нові ресурси, які включають нові можливості для розвитку і процвітання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, основні тенденції сучасної освіти охоплюють широкий спектр змін та інновацій. Вони передбачають перехід на онлайн-освіту та дистанційне навчання, компетентнісний підхід, акцент на практичну підготовку та роботу в професійному середовищі, підвищення уваги до соціальної та економічної відповідальності, переорієнтація на міждисциплінарне навчання, використання інноваційних технологій в освітньому процесі у системі економіки знань. Для того, щоб відповідати на виклики економіки знань, необхідно розробити та впровадити політику, яка може забезпечити справедливий розподіл знань та доступ до них, а також сприяти інноваціям та економічному розвитку.

Сучасна освіта знаходиться в постійному русі, і основні її тренди в контексті економіки знань – є ключовими факторами його розвитку. Для успішної реалізації необхідно вирішити низку проблем, таких як недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів, захист даних студентів та відсутність єдиної системи оцінювання якості освіти. Вирішення цих

проблем вимагає співпраці всіх зацікавлених сторін, включаючи навчальні заклади, уряди, приватні компанії та міжнародні організації, а також зміни культури освіти та ставлення суспільства. Всі ці тенденції спрямовані на підвищення якості освіти і підготовку випускників до реальних професійних викликів та потреб ринку праці. Реалізація цих тенденцій потребує зусиль та уваги з боку навчальних закладів, урядів та інших зацікавлених сторін. Тільки завдяки постійному вдосконаленню та інноваціям у сфері освіти та економіки знань можна підготувати здобувачів до успішної кар'єри й покращити умови їхнього життя.

Загалом основні тренди освіти в системі економіки знань вимагають переходу від традиційної моделі освіти до гнучкої, індивідуалізованої та практично орієнтованої системи. Це дозволить студентам розвивати не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для успішної кар'єри у сучасному інформаційному суспільстві. Тільки через співпрацю між освітою, бізнесом та державою ми зможемо ефективно адаптуватися до змін в економіці знань та забезпечити стійке зростання та розвиток нашого суспільства. Крім того, інновації є складовою системи економіки та відіграють ключову роль у її розвитку та процвітанні. Підтримка інновацій в освіті і системі економіки знань, створення майбутнього середовища для їх впровадження – є важливими завданнями для урядів, компаній й економіки загалом.

Результати вивчення даної проблематики можуть стати основою для розробки нових стратегій розвитку освітніх систем, а також сприяти підвищенню якості освіти та ефективності освітнього процесу в системі економіки знань.

Література

1. Геєць В. М. Україна у вимірі економіки знань / ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України»; За ред. Акад. НАН України В.М. Гейця.

- К.: «Основа», 2006. 592 с.
2. Дяків О. Розвиток економіки знань в організації, яка самонавчається / О. Дяків, Д. Шушпанов, В. Пошелюжний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. Вип. 1. С. 113–125. doi: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.01.113>
  3. Згуровський М. З. Шлях до інформаційного суспільства - від Женеви до Туніса // Дзеркало тижня. 3 вересня 2005. № 34. С. 16.
  4. Мельник Л.Ю. Еволюція наукових уявлень про економіку знань // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів. Переяслав-Хмельницький. 2015. Випуск 26/1. С. 37-43.
  5. Маслак О. І., Данилко В. К., Гришко Н. Є., Скрипнюк К. О. Економіка знань: еволюція наукових уявлень, складові та чинники формування в новітніх умовах. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8457> (дата звернення: 17.05.2023). doi: 10.32702/2307-2105-2020.12.17
  6. Didenko A., Kovalenko-Marchenkova Ye., Kravets O., Lizut R. Cognitive approach to modeling population's quality of life. Philosophy, economics and law review. 2021. Volume 1, No. 2. P. 92-100.
  7. Маркетинг освіти в умовах глобалізаційних викликів: монографія [Education marketing in the context of globalization challenge] : кол. моногр. / А. Д. Бабіч, М. О. Багорка, І. А. Білоткач, Н. В. Волкова, О. Л. Гальцова, Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара; За заг. ред. С. Ю. Хамініч. Дніпро : Нова ідеологія, 2020. 210 с.
  8. Ярошенко Т. О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції // Інженерні та освітні технології. 2019. Т. 7, № 4. С. 8-21. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16869> (дата звернення: 17.05.2023). doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01
  9. Clayton Ch. The Innovator's Dilemma. Harvard Business Review Press. 2012. 290 p.

10. Schwab K. The 4th Industrial Revolution. Currency: Penguin Random House. 2017. 192 p.
11. Пилипенко В., Пилипенко Н., Хамініч С., Сокол П. Емпіричний аналіз соціально-економічних детермінант розвитку сільських і селищних територіальних громад // *Agricultural and Resource Economics*. 2022. Vol. 8. No. 2. P. 226–247. URL: <https://are-journal.com/are/article/view/540/347> (дата звернення: 17.05 2023)
12. Головні досягнення у сфері науки та інновацій МОН України у 2020-2022 рр. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/golovni-dosyagnennya-u-sferi-nauki-ta-innovacij-2020-2022> (дата звернення: 22.05.2023)

References

1. Heiets V. M. *Ukraina u vymiri ekonomiky znan / DU «In-t ekonomiky ta prohnouzuвання NAN Ukrainy»*; Za red. Akad. NAN Ukrainy V.M. Heitsia. K.: «Osnova», 2006. 592 s.
2. Diakiv O. Rozvytok ekonomiky znan v orhanizatsii, yaka samonavchajetsia / O. Diakiv, D. Shushpanov, V. Posheliuzhnyi // *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. 2020. Vyp. 1. S. 113–125. doi: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.01.113>
3. Zghurovskyi M. Z. Shliakh do informatsiinoho suspilstva - vid Zhenevy do Tunisa // *Dzerkalo tyzhnia*. 3 veresnia 2005. № 34. S. 16.
4. Melnyk L.Yu. *Evoliutsiia naukovykh uiavlen pro ekonomiku znan // Ekonomichni visnyk universytetu. Zbirnyk naukovykh prats uchenykh ta aspirantiv. Pereiaslav-Khmelnyskyi*. 2015. Vypusk 26/1. S. 37-43.
5. Maslak O. I., Danylko V. K., Hryshko N. Ye., Skrypniuk K. O. *Ekonomika znan: evoliutsiia naukovykh uiavlen, skladovi ta chynnyky formuvannia v novitnikh umovakh. Efektyvna ekonomika*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8457> (date of access: 17.05.2023). doi: 10.32702/2307-2105-2020.12.17

6. Didenko A., Kovalenko-Marchenkova Ye., Kravets O., Lizut R. Cognitive approach to modeling population's quality of life. Philosophy, economics and law review. 2021. Volume 1, No. 2. P. 92-100.
7. Marketynh osvity v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv: monohrafiia [Education marketing in the context of globalization challenge] : kol. monohr. / A. D. Babich, M. O. Bahorka, I. A. Bilotkach, N. V. Volkova, O. L. Haltsova, Dniprov. nats. un-t im. Olesia Honchara; Za zah. red. S. Yu. Khaminich. Dnipro : Nova ideolohiia, 2020. 210 s.
8. Yaroshenko T. O. Dystantsiine navchannia v systemi vyshchoi osvity: suchasni tendentsii // Inzhenerni ta osvitni tekhnolohii. 2019. T. 7, № 4. S. 8-21. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16869> (date of access: 17.05.2023). doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01
9. Clayton Ch. The Innovators Dilemma. Harvard Business Review Press. 2012. 290 r.
10. Schwab K. The 4th Industrial Revolution. Currency: Penguin Random House. 2017. 192 p.
11. Pylypenko V., Pylypenko N., Khaminich S., Sokol P. Empirychnyi analiz sotsialno-ekonomichnykh determinant rozvytku silskykh i selyshchnykh terytorialnykh hromad // Agricultural and Resource Economics. 2022. Vol. 8. No. 2. P. 226–247. URL: <https://are-journal.com/are/article/view/540/347> (date of access:17.05 2023)
12. Holovni dosiahnennia u sferi nauky ta innovatsii MON Ukrainy u 2020-2022 rr. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/golovni-dosyagnennya-u-sferi-nauki-ta-innovacij-2020-2022> (date of access: 22.05.2023)